

prezente teatrale romanești peste hotare

Teatrul „Nottara“ pe trei meridiane

Franța

(6-31 iulie 1985)

La Festivalul de la Avignon, trupa Teatrului „Nottara“ din București s-a prezentat cu Les aigles rampent (À la recherche de Victor Hugo) de Romulus Vulpescu. Rezultatul? Premiul special al juriului și invitația de a participa la ediția următoare a festivalului, cu spectacolul premiat și cu încă un spectacol din repertoriul teatrului laureat.

La citiva timp după ce semnificațiile succesului s-au sedimentat, ne-am adresat LUCIEI MUREȘAN.

— Cum s-a născut spectacolul cu care v-ați prezentat în Festival ?

— Am pornit cu intenția de a omagia figura lui Hugo. Am început prin a alege fragmente din opera marelui romantic, pentru a ajunge să surprindem manifestările spiritului său în epocă și, de aici, impactul operei cu publicul,

aluncai și acum. În mai puțin de trei săptămâni, Romulus Vulpescu a scris scenariul, făcând un colaj din multiplele reacții ale scriitorilor vremii la victoria lui **Hernani** (moment de afirmare deplină a lui Hugo și a romantismului în general). Pentru „cei cinci“ (Elena Albu, Dana Dogaru, Alexandru Repan, Dan Micu și subsemnata) a urmat o lună de repetiții, dure dar fascinant de creatoare, unde fiecare venea zilnic cu idei noi.

— Odată ajunși la Avignon, nu credeți că a fost simplu să se găsească un spațiu de joc...

— Deloc. Erau 270 de trupe. Fiecare-și amenaja scena unde reușea să prindă un locșor. Trupa lui Peter Brook își închiriaseră la câțiva kilometri o grotă pentru un spectacol-experiment (**Mahabharata**). Teatrul din Chaillot și Comedia Franceză închiriaseră două întinse platforme din oraș pentru spectacolele lor cu **Macbeth** și respectiv, **Lucreția Borgia**. Întreg Avignonul era o scenă imensă pe care se vorbeau zeci de limbi. Deși dădeam cinci reprezentații pe zi în garajul pe care îl închiriasem, ne găseam totuși timp să urmărim cele mai interesante spectacole, acestea fiind programate când toate celelalte se sfârșeau (după ora 22).

— Cum s-a impus mica noastră trupă ?

— După primele zile (în care avusesem circa 15—20 de spectatori), s-a dus vestea că românii au un spectacol în limba franceză, despre Hugo, cel tocmai atunci sărbătorit. „Sala“ noastră a început să devină neîncăpătoare, reacțiile spectatorilor, din ce în ce mai calde, plină când, după o reprezentație, cineva m-a strigat cu viu accent italianesc „Lucia!“.

Era Aldo Nicolaj, care, auzind că în trupa românilor se află o actriță care la București joacă în spectacolul cu piesa lui, Ex, a venit, m-a recunoscut și mi-a mărturisit că este foarte impresionat de spectacolul nostru. Traversind piața, de la ferestre, de la mesele cafenelelor, am început să auzim strigându-ni-se: „Bravo, les roumains ! Salut, les roumains !“

Cu o săptămână înainte de încheierea festivalului, ni s-a înmănat Premiul special al juriului, iar președintele juriului, după ce ne-a invitat la ediția viitoare, ne-a făcut onoarea de a ne servi drept ghid în locuri istorice ale orașului, precum Palatul Papilor. O recunoaștere a îndrăzelii creatoare și ingeniozității ce operează în arta scenică românească.

(26—29 septembrie 1985)

La cea de-a XIX-a ediție a BITEF, țara noastră a fost reprezentată de Teatrul „Nottara” cu spectacolul Cum vă place de Shakespeare, în regia lui Dan Micu. Evoluind în secțiunea a doua a festivalului (desfășurat de această dată sub emblema „clasic și anti-clasic”, pe scena „Atelier 212”), participarea românească a suscitată numeroase reacții favorabile din partea participanților și organizatorilor. Cu privire la cele de mai sus, am cerut amănunte DOINEI PAPP, de la secretariatul literar al teatrului.

— Cum a reflectat presa prezența trupei noastre ?

— Apărind alături de trupe renumite precum Theater der Stadt din Heidelberg, Teatrul Taganka din Moscova sau Teatrul Chaillot, Teatrul „Nottara” a atras de la bun început atenția specialiștilor. După spectacolul nostru, buletinul festivalului, cotidienele („Borba”, „Politika”), dar mai ales conferința de presă au semnalat viziunea inedită asupra comediei shakespeariene. Criticul Jovan Cirilov, selecționar pentru țările est-europene, și-a argumentat public opțiunea, considerând spectacolul Teatrului „Nottara” important pentru ilustrarea unei sensibilități artistice noi în abordarea comediei marelui Will, și-n egală măsură, pentru „starea de neliniște creatoare care conferă vitalitate teatrului românesc — fapt binecunoscut și apreciat de-a lungul anilor la BITEF”. Regizoarea Mira Trailović, energica directoară a festivalului belgrădean, care a comentat spectacolul românesc la televiziune și la radio, ne-a transmis aprecieri elogioase: „Spectacolul vostru evită clișeele. În plus, vedește un formidabil spirit de echipă”.

— Cum s-a manifestat la BITEF spiritul de echipă ?

— Spiritul de echipă (foarte apreciat în spectacol) s-a mai verificat o dată în împrejurarea nefericită a îmbolnăvirii lui Alexandru Repan chiar înainte de înregistrarea TV (hotărâtă de la București, imediat după alegerea spectacolului pentru festival).

— Ce-ați mai avea de adăugat ?

— Păstrăm de la Belgrad și amintirea colaborării cu un devotat prieten, poetul și traducătorul Adam Puslojić, cel care, dorindu-ne cât mai mult succes, ne-a asigurat traducerea simultană. Considerăm prezența noastră în această ediție a festivalului un prilej în plus de afirmare a valorii școlii românești de teatru.

O imagine de ansamblu a festivalului ne oferă actorul MIRCEA DIACONU

— Spre regretul meu, am fost silit să constat că festivalul nu s-a mai prezentat la aceleași cote profesionale ca în urmă cu câțiva ani. Cred că în atenția celor investiți cu putere de selecție și apreciere a avut de data aceasta prioritate experimentul înțeles mai degrabă la nivelul expresiei decât la acela al structurării discursului scenic. Un experiment cu... măsură! Aș zice că în acest fel au canonizat și această noțiune de experiment în arta teatrală, au clasicizat-o. Sigur, de multă și meritată atenție s-au bucurat spectacolele cu o coerență și o consecvență a ineditului din actul scenic, dar au trecut la fel de nevinovate și spectacole unde ceva spus la un moment dat altfel, ciudat, era suficient pentru a le conferi atributul de „experiment”. Știu că pentru un actor nu e deloc dificil să joace stanislavskian într-un spectacol-șarjă sau într-un spectacol-manifest. De aceea, aș cere unui festival de talia acestuia să fie mai pretențios cu sine. Numai așa își va putea ierarhiza valorile, tendințele creatoare în arta scenică actuală. Iar un spectacol precum cel cu care ne-am prezentat noi acum ar putea fi mai amplu analizat decât a fost caracterizat prin formula vagă: „O tendință a manifestării spiritului festivalului”.

(12—28 decembrie 1985)

În cadrul schimburilor culturale, Teatrul „Nottara” a făcut un turneu în Uniunea Sovietică. Cum au fost apreciate cele trei producții de referință pentru arta scenică românească a ultimilor ani (Karamazovii — dramatizare de Horia Lovinescu și Dan Micu după Dostoievski; Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă de Horia Lovinescu — ambele în regia lui Dan Micu; Micul infern de Mircea Ștefănescu, în regia lui Mihai Berechet)? Cum s-a desfășurat dialogul creator al trupei românești cu oamenii de teatru sovietici? Am solicitat citeva impresii participanților la turneu.

— **In calitate de realizator a două spectacole diferite ca substanță dramatică și modalitate de expresie, ce părere aveți, DAN MICU, despre impactul acestora cu publicul sovietic ?**

— Pentru mine, acest real succes confirmă valabilitatea anumitor idei în ceea ce privește textul dramatic și arta spectacolului, idei pe care însă le-am avut atunci, în momentul lucrului la **Jocul vieții...** (1979) și **Karamazovii** (1981). Astăzi nu mai consider că aceste experiențe scenice mă reprezintă; între timp, s-au produs schimbări în gândirea mea artistică, în calitatea uneltelor folosite.

— **Un exemplu ar fi Cum vă place, pus în scenă tot la „Nottara”.**

— Dar și **Noaptea furtunoasă** la Teatrul „Petöfi” din Veszprém — Ungaria și **O scrisoare pierdută** la Koupjo — Finlanda. Dar, ca să revenim la recentul turneu, trebuie să spun că, dincolo de succesul reformat, de cronicile mai mult decât favorabile, de cuvintele elogioase rostite de actori, regizori, dramaturgi din orașele în care am jucat, am simțit nevoia, la discuțiile de după spectacole, să amintesc de momente mai „la zi” ale activității noastre. Asta, datorită interesului gazdelor pentru fenomenul teatral din țara noastră. De altfel, ni s-au

cerut oficial texte, pieselor **Micul Infern** și **Jocul vieții...**, desigur în vederea unei versiuni scenice la M.H.A.T., iar cu am primit invitația de a pune în scenă o piesă românească la Teatrul „V. F. Komissarjevskaja” din Leningrad.

— **Așadar, veți avea ocazia să veniți în fața spectatorului sovietic cu o gândire regizorală înnoită.**

— Iar amintirii recentului turneu, sper să-i adaug o imagine mai exactă a îndrăznelilor mele profesionale, așa cum este firesc și necesar, în efortul oricărui creator de a aduce la rampă producții cu adevărat esențiale.

— **ALEXANDRU REPAN și ȘTEFAN SILEANU, ați avut de susținut partituri complexe și variate atât sub raportul compoziției cit și al mijloacelor de expresie. Ce ne puteți spune despre întâlnirea cu publicul din țara-gază ?**

ALEXANDRU REPAN Succesul **Karamazovilor** în spațiul spiritual al creatorului lor s-a datorat în mare măsură calității dramatizării noastre, viziunii lui Horia Lovinescu și Dan Micu asupra karamazovismului și ponderii pe care au acordat-o personajului Ivan. Publicul, oamenii de teatru sovietici au remarcat propunerea spectacolului de a-l considera drept personaj central pe Ivan, cel ce visează să schimbe lumea pe care o disprețuiește. Emoția cu care așteptam să văd cum va fi primită această nouă interpretare, în vreme ce dramatizările anterioare îl aveau în centru pe Dmitri, n-a fost mai mică decât aceea cu care am urmărit reacția publicului pe măsură ce dădeam viață personajului din **Jocul vieții...** Părerea mea este că-am reușit să transmit în totalitate ce mi-am propus cu aceste roluri.

ȘTEFAN SILEANU Aș mai adăuga că realizarea efectivă a comunicării s-a datorat în egală măsură jocului de echipă (manifestat în ambele spectacole, în ciuda faptului că se întâlneau mai multe personalități actoricești cu stiluri de joc proprii) și excelentei traduceri, simlulane, de care am beneficiat și care a făcut ca publicul să nu rămână niciodată în urma interpretării noastre sau să piardă din semnificații.

— **Ce aflăm despre acest turneu, din perspectiva actorului tânăr, confruntat cu un public exigent ? Adresăm această întrebare DANEI DOGARU și lui DRAGOȘ PĂSLARU.**

După spectacolul de gală cu „Karamazovii”

Pe scările M.H.A.T.

DANA DOGARU Pentru mine, emoțiile au fost mult mai mari decât în țară, unde joc în continuare pentru săli pline. Dar cu atât mai importantă a fost reacția publicului, a specialiștilor, care au considerat că „l-am redat pe Dostoievski înbogățit în semnificații”, într-un spectacol — „moment de excepție a aducerii pe scenă a acestui roman” și „un exemplu de înaltă artă teatrală” (regizorul Oleg Efremov, criticul M. Svitkoi). Sălile pline, uneori chiar supraaglomerate, ca de exemplu la Leningrad, felul cum eram priviți, așteptați, abordați, toate acestea înseamnă foarte mult pentru un tînăr actor.

DRAGOȘ PĂȘLARU: A fost un moment emoționant acela în care cercetătorii de la muzeul Dostoievski ne-au cerut permisiunea să fotografieze spectacolul. Ei doreau astfel să facă loc în casa scriitorului (pentru care există un cult aparte) unei mărturii asupra felului cum oamenii de teatru din România au înțeles să se apropie de Dostoievski.

Grupaj realizat de
Daniela CRISTESCU

Distribuția piesei „Micul infern” de Mircea Ștefănescu, în fața teatrului-gazdă

● Portret la 2000 de km

Dreaptă, cum îi stă bine unei generălese, valsînd ca pe vremuri la balurile ofițerilor, muștrîndu-i pe toți al casei cu limbă ascuțită, de soacră, dur și cu nemaipomenita tandrețe a omului care iubește viața, Silvia Dumitrescu-Timică a fost personajul cel mai îndrăgît al turneului. Spun „al turneului”, pentru că „mama noastră” — cum îi spun colegii — a fost prima și pe scenă și în excursii și la întîlnirile oficiale și la micile agape intrate în ritualul turneelor. A fost ovațională, chemată pe nume la rampă, căutată la cabine, așa cum se cuvine unei veritabile vedete. La Moscova, un cunoscut pianist îi săruta cu ferveoare mîinile, încercînd să-i explice cît este de fericit că a cunoscut-o. „Spasiva” — eu-

zeam peste capetele zecilor de spectatori-admiratori, care o așteptau la ieșirea din teatru. La Leningrad, pe drumul lung și întortochiat de la scenă la cabină, spectatorii făcuseră un culoar. Degetele-i firuve, în mînușile purtate în actul III, abia mai reușeau să caligrafieze, pe zecile de programe, numele actriței bucureștene. N-am îndrăznit niciodată s-o întreb dacă are emoții, dacă se simte obosită, dacă o bucură aceste reușite. Citeodată, doar, observam că se adresează colegilor cu numele personajelor din Micul infern; marea artistă trăia aievea visul frumos al unui spectacol neîntrerupt, în care nu există bariere de înțelegere, ci doar încredere în artă și în oameni.

D. P.